

Лучезара Анатоліївна Дідик,
заступник директора з навчально-виховної роботи
Державного загальноосвітнього навчального
закладу «спеціалізована школа-інтернат
I–III ступенів з поглибленим вивченням окремих
предметів «Дитяча інженерна академія»,
м. Київ, Україна

Катерина Григорівна Постова,
кандидат психологічних наук,
науковий співробітник
Інституту обдарованої дитини НАПН України,
м. Київ, Україна

УДК 159.923.2

СИСТЕМА МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

В статті описана інноваційна система методичного забезпечення інноваційного освітнього закладу. Предложена система методологічного забезпечення освітнього закладу, яка забезпечить ефективне розвиток педагогічного колективу, буде сприяти розвитку учнів і сприяти розвитку колективу в цілому. Розглядається система включає: інноваційний підхід, мотиваційне поощрення, розвиток педагогічних компетенцій і індивідуальних якостей, також інтелектуально-творчої сфери педагогів.

Ключеві слова: методичне забезпечення навчального закладу, методичне посібник, методичний інструментарій, педагогічні компетенції.

The article proposes a system of methodical support of innovative educational institution. The system of methodological support of the educational institution will ensure the effective development of the teaching staff. This helps students develop and promote the development of the team as a whole. The system consideration: innovative approach, motivational encouragement, development of pedagogical competences, individual qualities, and intellectual and creative spheres of teachers.

Key words: methodological support of educational institutions, textbook, methodical tools, pedagogical competence.

Реформування освіти в Україні спрямовано на розвиток гармонійної особистості. Аналіз структури системи освіти за минуле десятиліття підтверджує, що кількість закладів середньої освіти, які мають професійне спрямування істотно збільшилась. В цьому переліку переважають заклади гуманітарного спрямування та незначний відсоток становлять освітні установи технічного спрямування. Постає питання про ефективний розвиток цих закладів освіти, одним

із ключових питань становлення яких є забезпечення вчителів ресурсами для діяльності та їхнього професійного вдосконалення.

Основною метою є підвищення рівня психолого-педагогічних знань учителів оволодіння сучасними методиками викладання, вміння навчатися, а також встановлення системи методичного забезпечення необхідного для постійного вдосконалення професійного рівня педагогічного колективу. Відповідно,

навчальний заклад, в якому експериментують, досліджують, апробують чи впроваджують нові педагогічні ідеї, теорії та технології, є інноваційним закладом освіти.

Система науково-методичного забезпечення педагогічного колективу полягає не просто у забезпеченні методичною та спеціалізованою літературою, а й особистісному розвитку, що безпосередньо впливає на формування особистості учня.

Відповідно до ст. 41, 42 Закону України «Про загальну середню освіту», завдання науково-методичного забезпечення системи загальної середньої освіти полягає в: координації діяльності інститутів післядипломної педагогічної освіти, методичних кабінетів та методичних об'єднань педагогічних працівників; розробленні і виданні навчальних програм, навчально-методичних та навчально-наочних посібників; організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема керівних кадрів, системи загальної середньої освіти; вивченні рівня знань, умінь та навичок учнів загальноосвітніх навчальних закладів, виробленні відповідних рекомендацій; організації співпраці з ВНЗ всіх рівнів акредитації для підвищення ефективності навчально-методичного забезпечення; висвітленні у ЗМІ досягнень педагогічної науки та педагогічного досвіду [2].

На державному рівні підвищення рівня методичної компетенції вчителів забезпечують інститути післядипломної освіти в атестаційний період, що є індивідуальним для кожного вчителя. Необхідно акцентувати на можливості поступового переходу до нової системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, в якій будуть переважати самостійна діяльність та дистанційна форма навчання, а стаціонарна форма

навчання у відсотковому еквіваленті буде незначною. Період реформування освіти визначають безсистемністю та несистематичністю отримання нових знань. Виникла необхідність на більш низькому структурному, рівні (навчального закладу), підвищувати педагогічну компетентність працівників освіти (рис. 1).

Ознайомлення з новими технологіями та методами навчання на базі інститутів післядипломної освіти забезпечує доступність оволодіння матеріалом, що є пріоритетом. Звернемо увагу на те, що такої формі підвищення кваліфікації немає альтернативи. Чи задовольняє вона потреби сучасного вчителя, особливо тих педагогічних працівників, які працюють в інноваційних чи спеціалізованих навчальних закладах? Проблеми їх методичного забезпечення необхідно вирішувати на рівні навчального закладу за допомогою адаптації відомих технологій чи методів або ж створення та апробацію абсолютно нових. Під час підвищення кваліфікації чи самоосвіти вони звертають увагу на самоосвіту в сфері створення таких освітніх інструментів.

Ми пропонуємо систему методичного забезпечення (рис. 1), що апробується в інноваційному Державному ЗНЗ «Дитяча інженерна академія» спеціалізована школа-інтернат I–III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів. Вона охоплює розроблення, апробацію та поширення серед освітянської спільноти України інноваційних підходів щодо навчання і виховання особистості нової генерації; систему мотиваційних заохочень та навчальних стипендій; запровадження інноваційної системи формування професійної компетентності педагогічних працівників.

Розробка, апробація та поширення серед освітянської спільноти України інноваційних підходів щодо

Рис. 1. Система методичного забезпечення інноваційного навчального закладу

навчання і виховання особистості нової генерації базується на орієнтації загальної середньої освіти на державні стандарти, матеріали науково-практичних конференцій з відповідного профілю, результати участі у програмах запропонованих МОН України. Відпрацювання державних стандартів та інноваційних методик викладання забезпечує освітній процес високого рівня.

Важливою умовою та провідним фактором успішності процесу підготовки педагога-новатора є безперервна освіта, оскільки вона, по-перше, відповідає потребам і закономірностям розвитку інформаційного суспільства та є фактором формування, розвитку і постійного забезпечення сукупної культури вчителя, а по-друге, відповідає специфіці педагогічної діяльності, ролі та місцю особистості вчителя-дослідника, новатора в педагогічному процесі, що передбачає безперервне збагачення професійно-значущих дослідницьких якостей.

Основні завдання підготовки вчителів до інноваційної діяльності в інноваційному навчальному закладі:

- допомогти кожному вчителю в розвитку ціннісних орієнтацій, що визначають загальний підхід до реалізації актуальних проблем сучасного ЗНЗ;
- надати можливість усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем;
- ознайомити з досвідом діяльності вчителів новаторів, особливо в організації дослідно-експериментальної діяльності;
- орієнтувати вчителя на осмислення результатів педагогічних нововведень;
- сприяти виробленню критеріїв їх оцінювання і самооцінювання.

Інноваційна система формування професійної компетентності педагогічних працівників полягає у формуванні педагогічних компетентностей, особистісних якостей та у підвищенні інтелектуально творчого потенціалу педагогічного колективу.

Педагогічними компетенціями, необхідними для формування, є:

- орієнтація на особистісно зорієнтоване навчання;
- профільне навчання;
- використання інноваційних технологій навчання (інтерактивні, мережеві, мультимедійні, проблемне навчання, інформаційні, критичного мислення, інтегровані, інформаційні форми навчання, проектні методики).

Основними ознаками особистісно зорієнтованого навчання є: опора вчителя на суб'єктний досвід учня. Суб'єкт-суб'єктні відносини учасників навчального процесу (учень стає суб'єктом діяльності лише тоді, коли реально може впливати на неї на всіх етапах: цілепокладання, планування, організації, рефлексії, оцінювання); діяльнісна основа (учні вчать самостійно здобувати і застосовувати знання).

Основним принципом інноваційної освіти є орієнтація на особистість учня. Інновація в освіті –

це цілеспрямований процес часткових змін, що призводять до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання і виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог [1]. Інноваційний потенціал вчителя – це комплекс соціокультурних і творчих характеристик особистості, що виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів і методів, здатних забезпечити цю готовність. Постає необхідність створення інноваційного середовища, де буде можливість вдосконалюватися через долучення до апробації нових засобів і методів навчання, що сприятиме генеруванню нових ідей та власних методичних методів. Інноваційне середовище забезпечує певні морально-психологічні обставини, що підкріплені комплексом заходів організаційного, методичного, психологічного характеру, які сприяють введенню інновацій в освітній процес ВНЗ. Інноваційне середовище забезпечує зародження і розвиток інноваційного потенціалу вчителя [3; 5].

Профільне навчання – це вид диференційованого навчання, що передбачає врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів щодо створення умов, відповідно до їхнього самовизначення.

Основними завданнями профільного навчання визначають створення умов для врахування і розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів; виховання в учнів любові до діяльності, забезпечення умов для життєвого і професійного самовизначення; забезпечення соціальної, комунікативної, інформаційної, технічної, технологічної компетенції учнів.

Для виконання визначених завдань в інноваційному навчальному закладі профільного спрямування необхідно: здійснити спеціальну підготовку педагогічних працівників, керівників навчального закладу, психолога, керівників гуртків відповідно меті та завданням діяльності навчального закладу; підготувати та розробити навчально-методичних комплексів спекурсів за вибором з метою поглиблення та розширення змісту профільних предметів; створити інноваційний банк технологій, методик та форм діяльності для подальшого впровадження; поширити дослідну діяльність, пов'язану з моделюванням загально предметної та профільної освіти на кожному її етапі; провести моніторинг ефективності навчання в інноваційному навчальному закладі [1; 4].

Удосконалення педагогічної майстерності не забезпечить необхідного ефекту без врахування особистісних якостей вчителя, серед яких: уважність, воля, доброзичливість, вимогливість, об'єктивність, самокритичність, висока моральна культура, загальна ерудиція, ініціативність, терпеливість і наполегливість, здатність до саморозвитку та самоосвіти.

Інтелектуально-творчий розвиток особистості вчителя передбачає творче мислення, інтелектуальні здібності, інтуїцію, оригінальність та швидкість мислення, асоціативність, розвинені пізнавальні інтереси.

Одним зі структурних компонентів системи методичного забезпечення інноваційного навчального

закладу визначено мотиваційні заохочення та навчальні стипендії для педагогічних працівників. Це забезпечується через становлення психологічного комфорту, сприяння розвитку креативного та критичного мислення, створення ситуації успіху, матеріальне заохочення, організацію систематичного продуктивного відпочинку педагогічного колективу.

Отже, теоретично визначено структурні компоненти забезпечення методичної підтримки в інноваційному навчальному закладі на прикладі Державного ЗНЗ спеціалізована школа-інтернат I–III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів «Дитяча інженерна академія». Встановлено необхідність розвитку педагогічних компетенцій на рівні навчального закладу за допомогою залучення педагогічного колективу до апробації та розроблення методів і технологій, необхідних для ефективного навчання учнів відповідно до спеціалізації навчального закладу.

Використані літературні джерела

1. Волкова П. Педагогіка [текст] : посібник / П. Волкова. – Київ : Академія, 2001. – С. 403
2. Про загальну середню освіту [Електронний ресурс] Закон України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14/page2>. – Назва з екрана.
3. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи [текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Л. Г. Карпова. – Харків, 2004. – 27 с.
4. Пелагейченко В. Ключові компоненти компетентності вчителя [текст] / В. Пелагейченко // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2009. – № 2. – С. 55–60.
5. Семенець Л. М. Педагогічна компетентність викладача як умова формування професійної компетентності майбутнього вчителя [текст] / Л. М. Семенець // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2010. – Вип. 53. – С. 183–186.

